

KREDIT-MODUL TIZIMI – TA'LIMDAGI YANGI NATIJA

O'rinboyev Ulug'bek O'rolboy o'g'li

Sirdaryo viloyati yuridik texnikumi mutaxassislik fani o'qituvchisi

orinboyevu1@gmail.com

ANNOTATSIYA

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 29 apreldagi "O'zbekiston Respublikasida yuridik ta'lim va fanni tubdan takomillashtirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PF-5987-son Farmoniga muvofiq O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi tizimidagi ta'lim muassasalarida kredit-modul tizimini joriy etish maqsadida 2021 yil 10 iyunda Vazirlar Mahkamasining "O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi tizimidagi ta'lim muassasalarida kredit-modul tizimini joriy etish chora tadbirlari to'g'risida"gi 359-son qarori haqida.

Kalit so'zlar: kredit, modul, ta'lim, kadr, jamiyat, yoshlar, akademik mobillik, semestr, ilm fan, o'qitish tizimi, shaxsiy ta'lim trayektoriyasi, ta'lim dasturi, (European Credit Transfer and Accumulation System — ECTS)

KIRISH

Kredit ilk marotaba XVIII va XIX asrlarda AQSh universitetlarida joriy etilgan bo'lib, o'quv jarayonlarini liberalizatsiya qilish, talabning haftalik akademik yuklamasini belgilab berish maqsadida yaratilgan.

1869-yilda Garvard universiteti prezidenti, Amerika ta'limining taniqli arbobi Charlz Uilyam Eliot "kredit soati" tushunchasini iste'molga kiritadi. Shunday qilib, 1870—1880-yillarda kredit soatlari bilan o'lchanadigan tizim joriy qilinadi. Kredit tizimi bilan o'qish va o'quv dasturlarini o'zlashtirish talabalarga o'quv jarayonini mustaqil ravishda rejalashtirish, uning sifatini nazorat qilish, ta'lim texnologiyalarini takomillashtirish uchun imkoniyat yaratib berdi.

Kredit to'plash o'lchovining kiritilishi talabaga katta erkinlik berish bilan bir qatorda, kelajakda tanlagan sohasining raqobatbardosh mutaxassisi bo'lib yetishishi uchun akademik jarayonni mustaqil rejalashtirish imkonini ham taqdim etdi. Ayni chog'da, baholash tizimi va ta'lim texnologiyalarining takomillashishiga ham olib keldi.

O'zbekiston Respublikasida so'ngi besh yil ichida ta'lim tizimida tub islohotlar davri bo'ldi. Mamlakatimizda ilm fanga bo'lgan e'tibor har qachongidan yuqori pog'onaga ko'tarildi. Bu islohotlardan ko'zlangan asosiy maqsad yuqori malakali

bilimli kadrlarni tayyorlashdir. Kredit-modul tizimi ana shunday saloxiyatli kadrlarni tayyorlashning dunyo tan olgan va e'tirof etgan o'qitish tizimidir. So'nggi yillarda, mamlakatimiz Oliy ta'lim muassasalarida bosqichma-bosqich kredit-modul o'qitish tizimiga o'tish ishlari boshlab yuborilgan. Xususan, 2030 yilgacha kredit-modul tizimi joriy etiladigan OTMLar soni 2 tadan 85 taga yetkazish rejalashtirilmoqda.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Bugungi kungacha, o'qitishning ushbu tizimi mamlakatimiz Oliy ta'lim muassasalarida amaliyotga keng joriy etilgan. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 29 apreldagi "O'zbekiston Respublikasida yuridik ta'lim va fanni tubdan takomillashtirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PF-5987-son Farmoniga muvofiq O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi tizimidagi ta'lim muassasalarida kredit-modul tizimini joriy etish maqsadida 2021 yil 10 iyunda Vazirlar Mahkamasining "O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi tizimidagi ta'lim muassasalarida kredit-modul tizimini joriy etish chora tadbirlari to'g'risida"gi 359-son qarori qabul qilindi. Ushbu qarorga muvofiq 2021/2022 o'quv yilidan boshlab Toshkent davlat yuridik universiteti hamda yuridik texnikumlarda kredit-modul tizimini (Kredit to'plash va ko'chirishning Yevropa tizimini) joriy etish belgilangan. Hukumatning ushbu qarori bilan "Adliya vazirligining yuridik texnikumlarida ta'limning kredit-modul tizimida o'quv jarayonini tashkil etish tartibi to'g'risida"gi Nizomi tasdiqlangan bo'lib ushbu nizom 6 bob 39 bandan iborat.

O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligining yuridik texnikumlari o'zlarining ish faoliyatlari va funksional vazifalarini mana shu nizom asosida tashkil etadilar.

Jumladan:

kredit-modul tizimida o'quv rejasi majburiy va tanlov fanlari asosida ishlab chiqiladi;

ta'lim oluvchiga o'zining ta'lim dasturini mustaqil shakllantirish imkoniyati yaratiladi;

ta'lim oluvchi tomonidan muayyan modul (fan) bo'yicha o'zlashtirilgan o'quv yuklamasi kreditlar asosida hisoblanadi.

Shuningdek, Yuridik texnikumlarda o'quv jarayonida kredit-modul tizimi Kredit to'plash va ko'chirishning Yevropa modeli (European Credit Transfer and Accumulation System — ECTS)ga muvofiq tashkil qilinadi.

MUHOKAMA

Mazkur tizimning oliy ta'limga joriy qilinishi o'qitish sifatini oshirish, shaffoflikni ta'minlash, korrupsiyaga barham berish, ta'lim oluvchining haqiqiy

bilimini yuzaga chiqarish hamda talabani mustaqil o'qib-o'rganib, o'z ustida ishlashiga zamin yaratadi. Bugungi kunda Yevropa kredit tizimi ko'hna qit'aning deyarli barcha oliy o'quv yurtida amaliyotga joriy etilgan.

Kredit-modul tizimining joriy etilishi o'qituvchi va talabani hamkorlikda ishlashida muhim omil hisoblanadi. Modulli ta'limda pedagog tinglovchining o'zlashtirish jarayonini tashkil etadi, boshqaradi, maslahat beradi, tekshiradi. Talaba esa yo'naltirilgan obyekt tomon mustaqil harakat qiladi. Eng katta urg'u ham talabalarning mustaqil ta'lim olishiga qaratiladi.

O'quv jarayonida mustaqil ta'lim olishning ahamiyati ortadi va bu kelajakda mutaxassislarning mustaqilligi, ijodiy tashabbuskorligi hamda faolligini oshirishga olib keladi. Kredit-modul tizimida oliy va professional talim muassasalarining talabalari va o'quvchilari har doim o'qituvchi va kursdoshlaridan yordam hamda - maslahat olish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu esa o'zaro hamjihatlikni mustahkamlaydi va jamoada ishlash ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi.

Yuridik texnikumlarda esa o'quv jarayoniga kredit-modul tizimini joriy etishning tashkiliy masalalariga oid ma'lumotlar, shu jumladan, ta'lim dasturi, fanlar katalogi, akademik mobillikni ta'minlash, ta'lim to'g'risidagi ma'lumotnoma, kreditlarni tan olish va ko'chirib o'tkazishga taalluqli hujjatlar hamda diplomga ilovani shakllari, shuningdek, akademik mobillik davrida o'quvchining bilim darajasini aniqlash bo'yicha ko'rsatkichlar va boshqa zarur hujjatlar namunalari Toshkent davlat yuridik universiteti tomonidan ishlab chiqiladi va tasdiqlanadi.

Adliya vazirligining Yuridik texnikumlarida o'quvchi bir semestrda 30 kredit, bir o'quv yilida 60 kredit to'plashi kerak. Semestr davomida o'quvchi tomonidan o'zlashtirilishi lozim bo'lgan kreditlar hajmi o'quv rejasida ko'rsatilgan majburiy va tanlov fanlarini o'z ichiga oladi. O'quvchi o'zining shaxsiy ta'lim trayektoriyasini shakllantirishda har bir semestr uchun 30 kredit hajmidagi fanlarni o'zlashtirishni nazarda tutishi, ular tarkibida o'quv rejasidagi majburiy fanlar bo'lishi shart.

Yuridik texnikum o'quvchilari o'quv rejasida nazarda tutilgan kreditlarni to'plasa, shu jumladan yakuniy davlat attestasiyasidan muvaffaqiyatli o'tsa o'rta maxsus professional ma'lumot darajasiga ega bo'ladi.

NATIJARAR

Kredit modul tizimi o'quvchilarni ko'proq o'z ustida ishlashga, mustaqil fikrga ega bo'lishga o'rgatadigan o'qitish tizimi bo'lib. Bu omil esa bugungi kunda yoshlarimizga o'ziga bo'lgan ishonchning ortishiga xizmat qiladi. Aynan mustaqil fikrlash va izlanish natijasida o'quvchi o'zini yangi imkoniyatlarini ko'rsata biladi. Bu esa o'z navbatida jamiyatga bilimli va malakali kadrlarni tayyorlashga xizmat qiladi.

Bilimli, malakali, kadrlar bugun rivojlanayotgan mamlakatimiz uchun yeng muxim resurs xisoblanadi. Shu o'rinda kredit modul o'qitish tizimini miliy standartlarini ishlab chiqish taklifini ilgari surmoqchiman. Shu yo'l bilan mamlakatimizda kredit modul tizimida o'qitishni yangi bosqichga olib chiqish bo'yicha imkoniyatlarimiz yanada kengayadi. Imkoniyatlarning kengayishi bu ta'lim sifatiga bevosita ijobiy ta'sir qilmasdan qolmaydi. Sifatli ta'lim mustaxkam poydevor demakdir. Poydevori mustaxkam bo'lgan jamiyat va davlat o'z kelajagini strategik rivojlanish yo'llarini aniq belgilay oladi.

XULOSA

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, har qanday tizim rivojlanishi uchun yangiliklarni joriy qilishga ehtiyoj sezadi. Shunday ekan amaldagi oliy ta'lim tizimiga tatbiq qilinayotgan (European Credit Transfer and Accumulation System — ECTS) kredit-modul tizimi ham o'z samarasini bermasdan qolmaydi. Buning uchun professor-o'qituvchilar o'quv-tarbiya jarayonida mas'uliyatlarini oshirishi, qattiq intizom bilan o'z ustida muntazam ishlashi, o'zlari tomonidan yaratilgan innovasion g'oyalarga iqtidorli talabalarni keng jalb etgan holda "ustoz-shogird" tizimini joriy etishi shart. Zero ustoz shogird ananasi shu bugungi kungacha insoniyat erishgan ilmiy-texnik va innovatsion yutuqlarning asosidir.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi – 2021-yil
2. "Ta'lim to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Qonuni 637-son 2020-yil
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasida yuridik ta'lim va fanni tubdan takomillashtirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida" 2020-yil 29-apreldagi PF-5987-son farmoni.
4. "O'zbekiston Respublikasi Adliya Vazirligi tizimidagi ta'lim muassasalarida kredit-modul tizimini joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida" O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Maxkamasi Qarori

ELEKTRON MANBAALAR

1. <http://www.tsil.uz>
2. <http://www.norma.uz>
3. <http://www.gov.uz>
4. <http://www.lex.uz>
5. <http://www.lawbook.ru>
6. <http://www.lawlibrary.ru>